

СТАНОВИЩЕ

От: *Проф. д-р Тилчо Колев Иванов;*
Пенсионер
Икономика и управление (Отбрана и сигурност)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност „Икономика и управление (Икономика на отбраната и сигурността)“* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Христо Кирилов Станев*
Тема на дисертационния труд: *Развитие на системата за управление на държавното въздухоплаване в Република България*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед №3371/03.12.2021 на Зам. ректора по НИД и МС на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът е обучаван по докторска програма по „Икономика и управление“, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление (Икономика на отбраната и сигурността“ към катедра „Национална и регионална сигурност“ (КНРС), Факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС, съгласно Заповед на Ректора на УНСС №1149/09.05.2017 г. Обучението се осъществява на самостоятелна подготовка през периода 28.03.2017 до 28.03.2021 г. Със заповед на Зам. ректора по НИД и МС срокът е удължен до 28.03.2022 г.

Докторантът има магистърска квалификация по Военно дело, летец-пилот на вертолет (1989-1993) от ВВВУ „Г. Бенковски“ Долна Митрополия Специализирал е по Мениджмънт и маркетинг (1994-1995) в ТУ-София. Дипломиран е с магистърска степен (1997-2000 г.) по специалност „Икономика на отбраната и сигурността“ от КНРС на Факултет по Икономика на инфраструктурата на УНСС. През 2004-2006 г. завършва магистратура по Военно дело в ВА „Г. С. Раковски“. Сертифициран е по Управление на въздушното движение (УВД) от ИАО и участвал в курс по Регулаторен контекст в AIS/AIM домейн в Люксембург (2007 и 2021). Специализирал е по Стратегическо управление (2015) от ВА „Г. С. Раковски“.

Работи последователно като „Военен пилот и втори пилот в транспортна авиация“ (1993-2003) във ВВС. В периода 2003-2008 г. е Старши ръководител на полети по УВД във ВВС. От 2008 до 2010 г. е Зам.

началник на направление, от 2010 до 2013 е Старши експерт в Щаба на ВВС. В периода 2013-2017 г. е Ръководител на Център УВД, а от ноември 2017 г. Началник на сектор Военно ръководство на въздушното движение на МО. По време на докторската подготовка е изпълнил индивидуалния план за работа в планирания срок.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Предложеният за рецензиране дисертационен труд има обем от 185 стр. Включва списък на използваните съкращения, увод, три глави, заключение, литература, списъци на фигури и таблици и приложения. Актуалността на изследването е аргументирана с развитието на хибридният характер на заплахите за сигурността и необходимите промени във въздухоплаването с граждански и военни въздухоплавателни средства в страната. Избраният обект (държавното въздухоплаване в страната), предмет (изследване на възможностите за развитие на системата за управление на държавното въздухоплаване - СУДВ), основна теза (...че съвременното развитие на СУДВ може да бъде постигнато на базата на сравнително изследване на аналогични системи в Европа) са добра системна основа за структурно изграждане и провеждане на изследването. Поставената цел (да се обоснове и предложи нова организация на СУДВ, която създава условия за безопасност, надзор и качество) и избраните три задачи за: изследване на проблемите и предпоставките; на теоретичните и методологически подходи за оценка на алтернативите за решение и теоретичен модел, позволяващ емпирична проверка за СУДВ са подходящо подбрани насоки за постигане на съответстващи на целта научни и научно-приложни резултати. Прилага методология, включваща сравнителна обработка на статистическа информация за страните членки на Евроконтрол и извеждане на основни тенденции, съпоставяне с нормативната уредба на ЕС и страната като основа за представяне на препоръки за развитие на СУДВ. Използва публично достъпна информация. Работата притежава основни изследователски елементи, които придават цялост на изложението.

Използваните 141 източника, от които 53 на английски език показва добро познаване на публикациите по проблема и начините за неговото решаване.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Научните и научно-приложни резултати са продукт на решаваните задачи от изследването. Основни научни резултати са:

- Характеризирано е развитието на гражданското въздухоплаване и неговите ефекти за въздушното пространство за военно въздухоплаване.

- Лансирана е идея за обединяване на гражданското и военно въздухоплаване в системно интегрирана система за държавно въздухоплаване.

- Представена е спецификата на съществуващата национална и международна нормативна база, организация и принципи за управление на държавното и военно въздухоплаване.

- Обоснована връзка между средата за сигурност, управлението и документите, засягащи военната мощ, както и нейните характеристики, роля и мисии за сигурността.

- Изследвана е връзката между въздушния суверенитет, неговите граници, връзка с военната мощ и управление на държавното въздухоплаване (УДВ).

- Характеризирана е съществуващата система за УДВ.

- Обосновано е приложението на концепцията за гъвкаво изследване на въздушното пространство с метода на разстоянията.

- Предложен е модел на СУДВ на страната.

- Предложено е създаване на военна въздухоплавателна администрация.

Основни резултати, потвърждаващи изпълнението на поставената цел и задачи са предложеният модел на система за управление на държавното въздухоплаване и предложението за създаване на специализирана военна въздухоплавателна администрация в страната. Основните резултати подкрепят тезата на изследването.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научно-приложни резюмирани приноси според автора са:

- Дефиниран е термина „държавно въздухоплаване“.

- Изследвани са ключовите фактори за развитие на СУДВ.

- Предложен подход за изграждане на регулаторна, обслужваща потребителска роля при формиране на интегрирана с Евроконтрол и НАТО национална СУДВ.

- Предложен проект за изменение на Закона за ГВ с Оценка на въздействието, осигуряващ условия за развитие на СУДВ.

- Предложен е модел и е обоснована необходимостта от създаване на военна въздухоплавателна администрация на страната.

Приемам предложените от автора научни приноси, внедряването на които в практиката на държавното въздухоплаване ще подобри качеството и ще унифицира управление на въздушното пространство на страната с това на ЕС и НАТО.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертационния труд са направени четири самостоятелни публикации, вкл.: „Състояние и перспективи за развитие на единната система за гражданско-военно управление на въздушното пространство на Р. България“ (НВУ „Васил Левски“, 2015); „Съвременни предизвикателства при управлението на въздушното пространство за нуждите на безпилотните въздухоплавателни средства“ (Международна конференция, Гърция, 2016); „Съвременните предизвикателства пред българското държавно въздухоплаване“ (НВУ „Васил Левски“, 2016); „Политика за управление на държавното въздухоплаване в Р. България“ (Конференция на УНСС, 2017).

Съдържанието на публикациите съответства на тематиката на докторския труд и осигурява необходимото публично представяне на получените резултати от проведеното изследване.

6. Оценка на автореферата

С по-голям обем от препоръчвания, авторефератът отразява коректно съдържанието на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

По докторския труд имам следните бележки и препоръки:

- Съвременен разво̀итие на СУДВ няма да бъде постигнато само със сравнително изследване на системите за УВД в Европа. За това ще бъдат необходими ресурси, политическа воля, проекти и технически решения за модернизация на съществуващата система.

- Препоръчително е оценяване на икономическите аспекти, ограничения и технически изисквания преди конкретно проектиране на развитието на СУДВ.

- Добре е да бъде синтезиран големия брой обобщения и изводи на получените резултати след всяка глава на изследването.

- Голям обем от 48 стр. на автореферата на дисертационния труд.

Тези въпроси могат да се разглеждат като препоръки за следващата развойна и публикационна дейност на докторанта. Те не променят положителната оценка за качеството на предложения за защита дисертационен труд.

8. Заключение

Като цяло научният труд е посветен на актуален за държавното въздухоплаване на страната проблем. Използва ясен и логичен стил на изложение и добре обосновани резултати и приноси с изследователска новост. С него авторът показва способност да анализира и предлага методически решения на сложни проблеми на държавното въздухоплаване

в страната. Получените резултати съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и на Правилника за неговото приложение, което ми дава основание да предложа на Уважаемото научно жури на УНСС да даде образователната и научна степен „доктор“ на Христо Кирилов Станев по научна специалност „Икономика и управление (Икономика на отбраната и сигурността)“.

София, 02.01.2022 г.

Член на жури:
/Проф. д-р Т. Иванов/